

Nr 129

av herr Hedlund m. fl.

om sänkning av den allmänna pensionsåldern.

De äldre har genom sina arbetsinsatser lagt grunden till vårt välfärdssamhälle. Det är en viktig uppgift för samhället att garantera dem en god trygghet och rättvis del av standardhöjningen.

Folkpensionerna måste även i framtiden spela en central roll i samhällets insatser för att skapa rättvisa åt de äldre. De har den största betydelsen för låginkomstgrupperna. De ekonomiskt sämst ställda pensionärerna måste erhålla särskilda pensionsförmåner. Det är viktigt att tilläggspensionerna formas så att låginkomstgrupper och korttidsanställda får rättvisa.

Även om tillräckligt ännu inte gjorts för att uppfylla dessa krav kan det konstateras att betydande resurser avsatts för att garantera trygghet åt de äldre. Centerns strävanden under 1950- och 1960-talen för årliga standardhöjningar för pensionärerna gav så småningom positiva resultat liksom förslagen om att pensionärerna skulle ha del av standardhöjningarna även efter år 1968. De av riksdagen beslutade särskilda pensionstillskotten är av stort värde för dem som har liten eller ingen tilläggspension. Ytterligare förbättringar av pensionerna måste eftersträvas då det ekonomiska läget medger det.

Det av centerpartiet under 1960-talets alla riksdagar aktualiserade kravet på en sänkning av pensionsåldern för dem som pensioneras först vid 67 års ålder har ännu inte förverkligats. En sådan sänkning bör inta en central plats bland åtgärderna för att dels ge de äldre en rättvis andel av standardhöjningen, dels göra särskilda insatser för dem som har det sämst ekonomiskt ställt.

Ålderspensionen från folkpensioneringen och tilläggspensioneringen utgår från och med den månad varunder den försäkrade fyller 67 år. Denna pensionsålder har gällt sedan år 1914.

Efter framställning från den försäkrade kan ålderspension tas ut före 67 års ålder, dock tidigast från och med den månad då den försäkrade uppnår 63 års ålder. Om ålderspension tas ut i förtid minskas pensionen med 0,6 procent för varje månad, som då pensionen börjar tas ut återstår till den månad då den försäkrade fyller 67 år. Pensionsuttag kan också uppskjutas. I sådana fall ökas pensionen på motsvarande sätt med 0,6 procent per månad, dock att hänsyn inte tas till tid efter det att den försäkrade fyllt 70 år. En samordning är föreskriven mellan uttag av

folkpension och tilläggspension. Förtida uttag måste enligt uttrycklig föreskrift avse båda pensionsdelarna.

Förtidspension från folkpensioneringen och tilläggspensioneringen tillkommer i princip försäkrad under 67 år, vars arbetsförmåga på grund av sjukdom är nedsatt med minst hälften och då nedsättningen kan anses varaktig. Föregående års riksdag fattade beslut om ökade möjligheter för äldre förvärvsarbetande att få förtidspension. Den som fyllt 63 år och har ett tungt och pressande arbete som han inte längre orkar med har nu möjlighet att få förtidspension, om han har för avsikt att lämna förvärvslivet. Detsamma gäller för en äldre arbetstagare som på grund av företagsnedläggning mist sitt arbete och inte kan få något nytt arbete som han orkar med. Vidare har i avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete angående en allmän arbetslöshetsförsäkring antagits vissa bestämmelser om ett kontant stöd för äldre arbetslösa, det s. k. äldrestödet.

Möjligheterna till förtida uttag, den vidgade förtidspensioneringen och det s. k. äldrestödet är viktiga åtgärder för att förbättra pensions-systemet. Därmed elimineras emellertid inte den orättvisa som skillnaden i pensionsåldern mellan olika grupper utgör. Pensionärer i allmänhet kan inte erhålla full pension före 67 års ålder utan att pensionen reduceras. De från den 1 juli 1970 vidgade möjligheterna till förtidspensionering har beräknats komma att omfatta 10 000—20 000 personer. Kvar står att det stora flertalet pensioneras först vid 67 års ålder, medan vissa grupper erhåller pension utan reduktion vid 65 års ålder och andra får full pension vid en ännu lägre ålder.

Det är mycket viktigt att samhället medverkar till att förbättra den äldre arbetskraftens situation. De äldres ställning på arbetsmarknaden har under senare år blivit alltmera problemfylld. Andelen äldre bland de arbetslösa har ökat. Samhället måste gripa in genom särskilda ansträngningar från arbetsförmedlingens sida, genom den arbetsmarknads-politiska utbildningen, skyddade sysselsättningar, arkivarbeten, närings-hjälp och s. k. hemarbeten, beredskapsarbeten, ett förbättrat uppsägningsskydd och genom en aktiv lokaliserings- och regionalpolitik. Vi vill i detta sammanhang särskilt poängtera betydelsen av vårt framförda förslag om befrielse från ATP-avgift för arbetskraft som är äldre än 55 år.

Vi finner det mycket angeläget att det garanteras möjligheter till sys-selsättning och utkomst även åt den äldre arbetskraften. För dem som inte önskar fortsätta med fullt förvärvsarbete om försörjningen ordnas genom pensionering kan en allmän sänkning av pensionsåldern till 65 år vara en lösning av en arbetslöshetssituation utan att just förtidspension behöver tillgripas.

För äldre personer som vill kvarstå i arbetslivet är det naturligtvis viktigast att de får möjlighet till detta. Detta gäller inte endast dem som

är under pensionsåldern utan också till stor del sådana som passerat denna. För många äldre är det ett livsvillkor att få stanna kvar i arbetslivet även efter pensionsåldern. Det måste anses vara en synnerligen väsentlig uppgift för samhället att medverka till att sysselsättningsmöjligheter bereds den äldre arbetskraften.

Vi finner det alltså angeläget att det skall finnas stora valmöjligheter för den äldre arbetskraften då det gäller att avgöra tidpunkten för avslutande av förvärvsarbete. Det bör finnas möjligheter att variera tidpunkten för början av pensionsuttag. En rörlighet i fråga om pensionsålder anser vi alltså angelägen. Det är väsentligt att sänka den allmänna pensionsåldern till 65 år, så att rörligheten är omkring 65 år i stället för såsom nu kring 67 år. Alla skall således ha möjlighet att få full pension vid 65 års ålder.

För denna reform talar enligt vår mening också att de som har fysiskt särskilt ansträngande sysselsättning och den längsta arbetstiden tillhör dem som pensioneras först vid 67 års ålder. Andelen låginkomsttagare är också större bland dem som pensioneras vid 67 års ålder än bland dem som pensioneras tidigare.

Från löntagarhåll har rests krav på en sänkning av pensionsåldern för vissa grupper genom avtalsöverenskommelser mellan arbetsmarknadens parter. Oavsett om sådana överenskommelser kan komma till stånd kvarstår behovet av lagstiftning för att ge alla möjlighet till full pension vid 65 års ålder.

Vid 1970 års riksdag motionerade vi, liksom under tidigare riksdagar under 1960-talet, om en sänkning av pensionsåldern. Vi föreslog att reformen skulle träda i kraft den 1 januari 1972. Detta yrkande biträdades inte av riksdagens majoritet. Majoriteten motiverade sitt avslag med regeringens offentliggjorda planer på att äntligen låta utreda frågan om pensionsåldern inom den allmänna försäkringen. Från vårt håll vidhölls yrkandet om att riksdagen skulle fatta principbeslut om sänkning av pensionsåldern från den 1 januari 1972.

Den 27 maj 1970 tillsattes den s. k. pensionsålderskommittén. I de direktiv som kommittén erhållit förs resonemang angående en sänkning av pensionsåldern. Argument för och emot en sådan reform aktualiseras. Det finns dock inte i direktiven klart uttryckt, att målsättningen för kommitténs arbete skall vara en sänkning av pensionsåldern till 65 år som vi föreslagit. Vi anser att kommittén bör erhålla tilläggsdirektiv där en sådan målsättning klart framgår.

Vi anser det angeläget att utredningsarbetet sker med stor skyndsamhet. Eftersom utredningen även har andra utredningsuppgifter än frågan om sänkning av pensionsåldern bör kommittén ges i uppdrag att utreda denna fråga med förtur. Det torde finnas förutsättningar för ett snabbt och effektivt utredningsarbete dels på grund av den sammansättning kommittén har, dels emedan andra lagutskottet vid behandling-

en av frågan om sänkt pensionsålder år 1969 framhöll: »När tillgängliga resurser medger en sådan reform, kan en utredning av de lagstiftningsfrågor som hänger samman därmed med all sannolikhet klaras av på förhållandevis kort tid.» Det är angeläget att kommittén presenterar resultatet av sitt arbete så snart att beslut kan fattas av innevarande års riksdag om en pensionsåldersreform med ikraftträdande den 1 januari 1972. Vi är beredda att medverka till finansieringen med hänsyn till att denna rättvisereform inte längre får skjutas på framtiden.

Med hänvisning till det anförda hemställes

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller

1. om tilläggsdirektiv för pensionsålderskommittén, innebärande att kommitténs målsättning skall vara en sänkning av den allmänna pensionsåldern från 67 till 65 år;
2. att pensionsålderskommittén ges i uppdrag att med förtur utreda frågan om sänkning av pensionsåldern.

Stockholm den 20 januari 1971

GUNNAR HEDLUND (c) THORBJÖRN FÄLLDIN (c)

JOHANNES ANTONSSON (c) TORSTEN BENGTSON (c)
i Jönköping

GUNNAR LARSSON (c) NILS G. HANSSON (c)
i Luttra i Skegrie

JOHN ERIKSSON (c) RUNE GUSTAVSSON (c)
i Bäckmora i Alvesta

ERIC CARLSSON (c) ELVY OLSSON (c)
i Vikmanshyttan i Hölö

JAN-IVAN NILSSON (c) FRITZ BÖRJESSON (c)
i Tvärålund i Glömminge